

Να απαλλαγούμε από τον φόβο της διαφωνίας

Η ΕΙΣΗΓΗΣΗ του Γραμματέα του κόμματος και το μεγαλύτερο μέρος από τις παρεμβάσεις που έγιναν από τους συντρόφους και τις συντρόφισσες του «ΝΑΙ»* ξεκινούν από την κατάρρευση των δικτατορικών καθεστώτων της Ανατολικής Ευρώπης, και από την εκτίμηση ότι η κατάσταση του κόσμου έχει αλλάξει ριζικά.

Πράγματι είναι πολύ δύσκολο να διαφωνήσει κανείς με αυτές τις εκτιμήσεις, άλλωστε αυτές έχουν γραφτεί σε όλες τις εφημερίδες του πλανήτη. Η διαφωνία όμως αρχίζει από το ότι χρειάζεται να προσδιορίσουμε ποια ανάλυση γίνεται επάνω σ' αυτές τις παγκόσμιες αλλαγές και προπαντός ποια συμπεράσματα πρέπει να βγάλουμε για την δράση μας.

Για το λόγο αυτό το ζήτημα της Γερμανίας είναι πράγματι ένα σαφές παράδειγμα. Με ευχαριστεί ότι ο γραμματέας του κόμματος έβαλε επιτέλους αυτή την υπόθεση στην ημερήσια διάταξη. Δεν θα επαναλάβω τα λόγια με τα οποία χθες η συντρόφισσα Καστελλίνα πεντακάθαρα εξήγησε γιατί η πρόταση του γραμματέα είναι ακόμη ανεπαρκής. Αλλά εγώ αναρωτιέμαι γιατί η πρόταση του γραμματέα για το γερμανικό ζήτημα δεν είναι μόνο ανεπαρκής αλλά ήρθε και τόσο καθυστερημένη; Η πραγματικότητα είναι ότι για πολλούς μήνες είδαμε τα γεγονότα της Αν. Ευρώπης με έναν τρόπο στατικό. Τα αντιμετωπίσαμε μόνο σαν το «τέλος του

κομμουνισμού» και όχι στην κατεύθυνση της μετεξέλιξής τους, τους αγώνες που άναβαν, τις θυελλώδεις μετατοπίσεις των δυνάμεων – κρατικών και κοινωνικών – που προκάλεσαν. Μετατοπίσεις που ζητούσαν κάτι πολύ περισσότερο από μια απλή καταδίκη και οπωσδήποτε όχι να νύχουμε τας χείρας μας. Ζητούσαν πρωτοβουλίες. Από την αριστερά και την Ιταλία γενικότερα. Για τους λόγους αυτούς η χώρα μας και η κυβέρνησή της βρέθηκαν τελείως απροετοίμαστες μπροστά στο γερμανικό σεισμό. Ακόμα και ο Ιταλός υπουργός Εξωτερικών το παραδέχθηκε. Χαρακτηριστικά σε μια δημόσια συνέντευξή του στις συναντήσεις της Οττάβα είπε: «Είμαστε ξεπερασμένοι από τα γεγονότα». Είναι αλήθεια μικρό πράγμα ότι αυτός ο τόπος βρέθηκε «ξεπερασμένος» για μια επείγουσα και μεγάλη υπόθεση πάνω στην οποία προσδιορίζεται σήμερα όχι μόνο το πρόσωπο της Ευρώπης αλλά και ένα μεγάλο μέρος από τις πολιτικές, στρατιωτικές, και κοινωνικές ισορροπίες σε παγκόσμια κλίμακα; Εμένα μου φαίνεται τεράστιο ζήτημα.

Ο γραμματέας του κόμματος έχει καλέσει την κυβέρνηση να «αναπροσαρμόσει» την εξωτερική πολιτική της Ιταλίας. Είναι πράγματι άξιο θαυμασμού με τι λεπτότητα έγινε η έκκληση. Σύντροφε Οκέττο ο πρωθυπουργός αυτής της χώρας πήγε στην Ουάσιγκτον για να ζητήσει από τον Μπους την εγγύηση ότι η

* Εννοεί τους υποστηρικτές της πλειοψηφίας. (Σ.τ.Μ.)

νέα ενωμένη Γερμανία θα παραμείνει μέσα στο ΝΑΤΟ: Είναι γραμμένο στην «Ουνιτά», έγινε πριν από μια εβδομάδα. Αυτή είναι ακόμα και σήμερα η εξωτερική πολιτική αυτής της κυβέρνησης. Λοιπόν, εγώ ζητώ, επιτέλους να τελειώσει η δική μας επίμονη και ανόητη «συναινετική» συμπεριφορά προς μια εξωτερική πολιτική τόσο καθαρά οπισθοδρομική. Αλλά τι άλλο να σημαίνει αυτή η έκκληση να παραμείνει η μελλοντική μεγάλη Γερμανία των 80 εκατομ. Γερμανών μέσα στην στρατιωτική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, παρά μια ηλίθια υποτίμηση αυτού που μια Γερμανία ενωμένη (και δίκαια θα πρέπει να είναι ενωμένη) και οπλισμένη μέσα στο ΝΑΤΟ θα σημαίνει όχι μόνο για την Πολωνία, για την ΕΣΣΔ αλλά και για όλους εμάς, για την Ιταλία και για την ισορροπία της Ευρώπης. Αλλά και για την πιθανή αναμόχλευση των εθνικισμών όχι μόνο γερμανικών και επιστροφής σε παλιές αντιθέσεις συμμαχιών, για τις οποίες η Ευρώπη για περισσότερο από έναν αιώνα με αίμα χωρίστηκε για να οδηγηθεί τελικά σε δύο καταστροφικούς παγκόσμιους πολέμους! Και να που φαίνεται η ανεπάρκεια της πρότασης των γραμματέα του κόμματος που κατά περίεργο τρόπο συνδέει δυο εξελίξεις με διαφορετική κατάληξη: Δηλαδή, την ενοποίηση της Γερμανίας και την πολιτική ολοκλήρωση της Ευρώπης. Αυτή η πρόταση αφήνει έξω τον παράγοντα του χρόνου που μετράει πολύ στην πολιτική. Πολύ περισσότερο δε σε φάσεις δραματικής επιτάχυνσης, όπως εκείνες που παρουσιάζονται γύρω μας. Η γερμανική υπόθεση ωριμάζει αυτούς τους μήνες. Σήμερα μπορούμε να παίξουμε το χαρτί της ουδετερότητας και της αποστρατικοποίησης. Σήμερα η ΕΣΣΔ, η Πολωνία και γενικά οι φιλειρηνικές δυνάμεις της Ανατολής και της Δύσης μπορούν να πρέπει να εμπλακούν σ' αυτές τις εξελίξεις. Μετά θα είναι αργά.

Ο Γκορμπατσόφ μέχρι τώρα κράτησε

σταθερά σ' αυτό το ζήτημα. Θα τον αφήσουμε μόνο ή θα κατεβούμε στον αγώνα τώρα; Ως ευρωπαϊκή αριστερά, ως ιταλική αριστερά, ως Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα, αφού ακόμη ονομαζόμαστε έτσι. Η επιτάχυνση των μέτρων για τον αποπλισμό ακόμα και με μονομερείς ενέργειες, αυτό που ζητούσε χθες η σ. Κατελλίνα είναι στενά συνδεδεμένο μ' αυτούς τους νέους καιρούς της γενικής κατάστασης, από την οποία εξαρτάται και το πρόσωπο της αυριανής ΕΣΣΔ και του ίδιου του Γκορμπατσόφ.

Ο σ. Ράιχλιν ακόμη και χθες ήθελε να μας υπενθυμίσει ότι ασκούμε πολιτική, εθνική και διεθνή. Ωραία, ας έλθουμε στα γεγονότα. Εγώ υποστηρίζω ότι σήμερα κάνουμε το πολιτικό μας χρέος στο εθνικό και διεθνές επίπεδο αν αγωνιστούμε τώρα για μια Γερμανία ουδέτερη, και οπωσδήποτε αποστρατικοποιημένη. Γιατί αν περάσει η μεγάλη οπλισμένη Γερμανία στο στρατιωτικό σύστημα του ΝΑΤΟ και επομένως η προσάρτηση της Ανατολικής Γερμανίας στο στρατιωτικό σκέλος αυτής της συμμαχίας θα είναι λιγότερο σίγουρα τα παιδιά μας και θα είμαστε – ως Ιταλία – πολιτικά και οικονομικά πιο εξαρτημένοι.

Αναφέρεται: Να διαμορφώσουμε συγκλίσεις και κοινά προγράμματα με το Ιταλικό Ευρωπαϊκό Κόμμα. Σύμφωνα. Το ζήτημα της Γερμανίας, να ένα μεγάλο θέμα. Εάν όχι σ' αυτό, σε ποιο άλλο; Και θέλουμε πράγματι να ανοίξουμε έναν πραγματικό διάλογο με όλον εκείνο το χώρο των καθολικών – τις εκκλησίες και τα κινήματα – που ζητούν αποστρατικοποίηση, το κλείσιμο των ξένων θάσεων, την εναλλακτική θητεία στον στρατό και πόρους για τον τρίτο κόσμο; Ποιο θέμα είναι πιο επίκαιρο για να προωθήσουμε μια σύγκλιση, από εκείνο της Γερμανίας, τώρα όμως και όχι αύριο. Δεν είναι ένας τρόπος για να συναντήσουμε δυνάμεις χριστιανικές, δημοκρατικά ρεύματα, ελίτ

διανοουμένων, που με την κατάρρευση του Συμφώνου της Βαρσοβίας ζητούν σήμερα έναν δρόμο που δεν ταυτίζεται με το μεγάλο στρατόπεδο του ΝΑΤΟ ή με μian ΕΟΚ που γίνεται ακόμα περισσότερο όργανο της Ατλαντικής Συμμαχίας και επομένως του ηγεμονικού μπλοκ.

Λέγεται επίσης ότι κατέρρευσε ένας κόσμος. Είναι αλήθεια, αλλά από την άλλη κατέρρευσε και ο κίνδυνος ή ο υποτιθέμενος τέτοιος δηλαδή ο κίνδυνος μιας ένοπλης επίθεσης από την Ανατολική ενάντια στην Δυτική Ευρώπη. Αυτό δεν ήταν αλήθεια στις δεκαετίες του '50 και του '60 και προπαντός την εποχή του Μπρέζνιεφ. Σήμερα είναι αλήθεια. Και η ίδια η Αμερική το συζητάει. Υποστηρίζω ότι εμείς ως ιταλική αριστερά αλλά και σαν Ι.Κ.Κ. δεν χρησιμοποιούμε αυτό το μεγάλο χαρτί. Όταν ακούω τον σ. Ναπολιτάνο να υποστηρίζει ότι πρέπει να κινηθούμε «στην προοπτική να ξεπεραστούν οι στρατιωτικοί συνασπισμοί» διαπιστώνω ότι στα λόγια αυτά υπάρχει μια εκτίμηση των γεγονότων, των χρόνων, και της σημασίας των αποφάσεων που παίρνονται τώρα, που πηγάζει από μια άλλη ανάλυση και από μια άλλη στρατηγική. Για μένα, το λέω με ειλικρίνεια, καθυστερημένη και αναχρονιστική. Ο σ. Ναπολιτάνο μου λέει ότι αυτός και ο Οκέττο σκέφτονται και θέλουν το ίδιο πράγμα. Ας είναι. Αλλά εδώ λοιπόν είναι και ένα καθοριστικό σημείο της διαφωνίας μας. Και σε ποιο πράγμα άραγε πρέπει να μετρήσουμε την ανανέωση, παρά στα καυτά διλήμματα που αφορούν άμεσα την Ευρώπη και εμάς και τους πόρους που μπορούν να κατευθυνθούν από τα στρατιωτικά οπλοστάσια στις ανάγκες του Τρίτου Κόσμου;

Επίσης είναι καθαρή και η διαφωνία στην ανάλυση και στη στρατηγική σε ένα άλλο ζήτημα, που είναι στενά συνδεδεμένο με το πρώτο: Το κοινωνικό ζήτημα. Και εδώ εμείς του δεύτερου ψηφίσμα-

τος, αλλά και του τρίτου δεν ήρθαμε να ζητήσουμε απλά και χοντροκομμένα περισσότερους αγώνες. Έχουμε επεξεργαστεί μια ανάλυση της φάσης. Υποστηρίζουμε ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν διαμορφώσει σε αυτά τα χρόνια ένα νέο κύκλο εκσυγχρονισμών που κινούνται τώρα πια προς δυο κατευθύνσεις: Την όλο και αυξανόμενη απ' ευθείας διείσδυση σε χώρους ζωτικών, που μέχρι τώρα είχαν μείνει έξω από την εμπορευματοποίηση (και το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα αφορά την πληροφόρηση και τον χώρο των γνώσεων). Επιπλέον την ανάγκη της επιχείρησης με ταχύ ρυθμό τεχνολογικής ανανέωσης να ζητά πλέον από τον εργαζόμενο αυτό που απλά θα το ονομάσω ευφυή συνεργασία. Δηλαδή ένα βαθμό «συγκατάθεσης» αν θέλουμε να τον ονομάσουμε έτσι, που να ανταποκρίνεται στην ευλυγισία της επιχείρησης και στην επιπρόσθετη πρωτοβουλία που δεν προσδιορίζεται και που απαιτείται όμως σε όλο το σύστημα με τις νέες τεχνολογίες.

Είναι κάτι παραπάνω και διαφορετικό από την «μηχανιστική» προσαρμογή του ανθρώπου στο εργοστάσιο του Φόρντ, που ο αξέχαστος Σαρλώ μας παρουσίασε στους «Μοντέρνους Καιρούς» στις αρχές της δεκαετίας του '30 μ' εκείνον τον εκπληκτικό του τρόπο. Και είναι επίσης διαφορετικός τρόπος ζωής απ' αυτόν που ο Φόρντ υποστήριζε και για τον οποίο ο Γκράμσι από την φυλακή έγραψε αξέχαστες σκέψεις.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι σήμερα ζητιέται από τον εργαζόμενο μια ουσιαστική ανάμειξη στη λογική της επιχείρησης. Έτσι λοιπόν πρέπει να μπει υπό έλεγχο κάτι περισσότερο από το ύψος του ημερομισθίου. Και επειδή ούτε ο ατομικιστικός κατακερματισμός εξασφαλίζει αυτή την ανθρώπινη «συγκατάθεση» (που έχει ανάγκη να επικυρωθεί και να κωδικοποιηθεί) στην στιγμή της κα-

ταπίεσης που σχεδόν ζητούσε στο παρελθόν την καταστροφή του συνδικάτου – σήμερα διαδέχεται το αίτημα να δημιουργηθεί ένα συνδικάτο «εγγυητής» και όργανο αυτής της νέας βεβαιότητας για προσαρμοσμένη συγκατάθεση. Βαδίζουμε δηλαδή πάνω σε μία λεπτή κλωστή. Ο εργαζόμενος αισθάνεται, καταλαβαίνει την αξία αυτής της νέας διανοητικής του δύναμης που ο ίδιος βάζει στο χώρο εργασίας. Νιώθει ότι εκεί υπάρχει μια νέα πηγή «γνώσης» προσωπικής και κοινωνικής. Ανοίγονται πεδία λεπτότατα και δύσκολα. Ταυτόχρονα είναι εκτεθειμένος σε μια πιο λεπτή καταπίεση, πιο διεισδυτική. Ανοίγεται, σε ένα νέο επίπεδο, η υπόθεση εάν και πώς ο εργαζόμενος είναι καταδικασμένος να είναι κατευθυνόμενος από άλλους ή αν κατορθώνει να συλλαμβάνει μια νέα ικανότητα ελέγχου και αυτοδιάθεσης. Και επομένως εάν έχει παρεμβατική ικανότητα στην κατάληξη αυτού του νέου κύκλου ή όχι. Και ποια είναι τα συλλογικά εκείνα όργανα που πρέπει να βρει ή να ξανασκεφθεί ώστε η παρέμβασή του αυτή να μπορεί να εκφραστεί. Να το νέο έδαφος.

Εάν αυτή η ανάλυση έχει κάποια βάση αλήθειας τότε η επιμέρους διαπραγματευση κι όχι η συγκεντρωτική, η αξία δηλαδή μιας διαρθρωτικής διεκδίκησης όπως οι ώρες εργασίας, το πρόβλημα της συνεχούς εκπαίδευσης, η κυριαρχία των εργαζομένων σε ό,τι αφορά τις πλατφόρμες για να καταλήξουν οι διαπραγματεύσεις, και κατ' επέκταση όχι μόνο η δημοκρατία στο συνδικάτο αλλά η ίδια η δημοκρατία των εργαζομένων έχει μια ουσία. Να θέματα που γίνονται πιεστικά ζητήματα πρωτοβουλιών και αντιπαράθεσης. Έπειτα εάν η εργαζόμενη και ο εργαζόμενος δεν εντοπίσουν χώρους και όργανα για ν' αποφασίσουν την ποιότητα της εργασίας τους και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, τότε θα είναι μάταιο και ένα απλό κήρυγμα να φωνάζου-

με ενάντια στον συντεχνιακό κατακερματισμό και στο κυνήγι και μόνο των μισθών από τους εργαζόμενους. Σε μια χώρα μάλιστα που είναι τόσο πολύ διαδεδομένο ακόμα και σήμερα το σκληρό μέρος των χαμηλόμισθων, της παράνομης εργασίας και της ανεργίας. Συζητάμε λοιπόν για την μοίρα και τη φυσιογνωμία του συνδικάτου και όχι μόνο στην Ιταλία. Ακόμα και η κοουλτούρα και οι πρακτικές της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας είναι υπό έρευνα. Όλοι – με γυμνό μάτι – μπορούμε να δούμε και να φανταστούμε την πολυπλοκότητα των προβλημάτων που σ' αυτή τη φάση θα δημιουργήσουν ακόμα αυτοί «της γης οι κολασμένοι» που ξεμπαρκάρουν στην Ευρώπη κυκλωμένοι από την πείνα που υπάρχει στις χώρες τους καθώς επίσης και το «κοινωνικό ντάμπινγκ» που μπορεί να φέρει μαζί του ένα εργατικό δυναμικό που δεν βρίσκει απαντήσεις επαρκείς και καινοτόμες στις χώρες της Ανατολής.

Σ' αυτά τα επείγοντα για δράση θέματα εγώ δεν θρήκα ίχνη απαντήσεων στις πενιχρές και τελετουργικές κουβέντες που ο γραμματέας του κόμματος είπε για το συνδικάτο.

Είναι λαθεμένη η ανάλυση και η πρότασή μας; Ας έρθει προς συζήτηση μια άλλη. Αλλιώς τι χρειάζεται να λέμε πως το νέο κόμμα που θα πρέπει να έχει κοινωνικές ρίζες ή ακόμη να παρουσιάσουμε νομοσχέδια που δεν στηρίζονται πάνω σε μια στρατηγική που θα εμπλέκει πραγματικά κοινωνικά υποκείμενα. Εδώ πράγματι είναι κραυγαλέα η υπόθεση των φοιτητών. Εγώ δεν πιστεύω και δεν μπορώ να εξηγήσω τις καταστροφικές καταστάσεις πολλών πανεπιστημίων της Ιταλίας με την αμέλεια και την αδιαφορία ορισμένων που ούτε ξέρουμε ποιοι είναι. Όπως δεν είναι τυχαίο ότι ο αγώνας των φοιτητών άρχισε στο Παλέρμο, δηλαδή στο απώτατο Νότο. Στο πανεπιστήμιο διείσδυσαν σκληρά ολιγαρχικά

συμφέροντα που εκφράζονται όχι μόνο στην ιδιωτικοποίηση, αλλά και από ομάδες καθηγητών, για τους οποίους το πανεπιστήμιο είναι τώρα πια μόνο μια περιθωριακή κατάσταση, και που δεν έχουν ορισμένες φορές ούτε την απλή επαφή με τους φοιτητές. Αυτή η διαδικασία γίνεται επιλεκτική για το ένα ή το άλλο πανεπιστήμιο χωρίς κανένα δημόσιο κριτήριο. Αυτή η κατάσταση είναι καταστροφική για τη νότια Ιταλία και γενικότερα για εκείνη της νότιας Ευρώπης που είναι και η Ιταλία. Πιστεύω λοιπόν ότι υπάρχει ένας συνδετικός κρίκος μεταξύ εκείνης της νέας κυριαρχίας της ευφυούς συνεργασίας στο εργοστάσιο, για την οποία μιλούσα πιο πριν, και εκείνης της νέας άγριας επιλεκτικότητας στο χώρο της γνώσης, όπως επίσης σ' εκείνον τον άλλον καθοριστικό χώρο που είναι η σύγκρουση για τον έλεγχο της πληροφόρησης. Με τρομάζει το ότι εμείς οδηγούμαστε σ' αυτές τις συγκρούσεις – παρ' ότι τόσο καθαρά συνδεδεμένες μεταξύ τους – μ' έναν τρόπο τόσο συντρίμμένο και τεμαχισμένο. Μεγαλοποιώ τα πράγματα; Όμως πρέπει να γίνουμε κατανοητοί. Εγώ είμαι πεισμένος ότι εάν ηττηθούν οι φοιτητές σε τελική ανάλυση θα νικήσει ο Μπερλουσκόνι. Όχι δεν τρελάθηκαν οι φοιτητές όταν έβαλαν αυτοί το ζήτημα της ελευθερίας του βίντεο, μιλώντας στο όνομα κι εκείνων των άλλων εκατομμυρίων που χρησιμοποιούν την TV και δεν έχουν ούτε εξουσία ούτε φωνή διαμαρτυρίας. Όταν ακόμα οι φοιτητές ανακάλυψαν στην απελπισία τους το ΦΑΞ για να επικοινωνούν σε μικρό χρονικό διάστημα μεταξύ τους. Ναι είναι το ίδιο ζήτημα. Είναι το αποτέλεσμα της σύγχρονης γνώσης που παίζεται. Όπως επίσης στην ίδια θεματολογία εντάσσονται το ζήτημα της μεγάλης επιχείρησης με κομπιούτερ, του σχολείου, όπως και εκείνου του φιλοξενούμενου καθημερινά στο σπίτι μας που απ' το τηλεοπτικό βίντεο μας συν-

δέει με τον κόσμο και ταυτόχρονα μας χειραγωγεί. Εμείς μέναμε ακίνητοι, προσκολλημένοι κι όλοι μας – πάρα πολλοί – δεν έχουμε ούτε λόγο. Κοιτάχτε: Όταν εγώ διαβάω τη συνέντευξη που πριν από λίγες μέρες έδωσε στην Unità για τους φοιτητές ένας υπουργός της σκιώδους κυβέρνησής μας, ο Βεζεντίνι δεν βρίσκω ούτε ίχνος απ' αυτές τις αλληλουχίες. Οι απαντήσεις του φαίνονται φοβερά περιοριστικές. Εάν όμως ηττηθούν οι φοιτητές θα είμαστε πιο αδύναμοι και στην σύγκρουση για τον έλεγχο της μεγάλης βιομηχανικής επιχείρησης Ενιμόντ, όπου ήδη σήμερα η φωνή των εργαζομένων είναι τόσο αδύναμη. Γιατί θα ηττηθεί στο πανεπιστήμιο μια αυτονομία όχι κρατικήστικη και ούτε υπουργικήστικη. Έτσι λοιπόν η προοπτική για μια νέα δημόσια υπηρεσία θα βρεθεί εξασθενημένη. Αλλά και η αναφορά μας στις ευρωπαϊκές σοσιαλδημοκρατίες θα είναι κατά πολύ εξασθενημένη και τυπική, γιατί δεν θα μπορούμε να βοηθήσουμε στην αντιμετώπιση αυτών των νέων και μεγάλων θεμάτων που παίζουν ως προς τη σχέση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ειδικότερα μετά τις ήττες της Ανατολικής Ευρώπης, αλλά και τις νέες και επείγουσες δοκιμασίες που πρόκειται να αντιμετωπίσει η αριστερά στην Δυτική Ευρώπη. Θέλω να γίνει καθαρό. Έξω απ' αυτούς τους αγώνες ο διάλογος με το Ιταλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα θα παραμένει εξαρτημένος, και όχι γιατί ο Κράζι είναι φίλος του Μπερλουσκόνι αλλά για μια αιτία πιο βαθιά: Εάν δεν παρέμβουν πολιτικά και κοινωνικά υποκείμενα που να μετατοπίζουν τις εξουσίες στους χώρους που σήμερα αποφασίζεται το πρόσωπο και οι ισορροπίες της χώρας, ο Κράζι θα παραμένει συνδεδεμένος με τον Μπερλουσκόνι και μ' αυτόν τον τύπο κυβέρνησης, γιατί δεν βλέπει άλλο δρόμο για να εξηγήσει την δική του λειτουργικότητα στο σύστημα και ούτε μπορεί να

μετατοπίσει το συσχετισμό δυνάμεων.

Έτσι λοιπόν εμείς κινδυνεύουμε να βρεθούμε σ' ένα άσχημο σταυροδρόμι: Ή να αναδιπλωθούμε σε μια εξαρτημένη συνεργασία με το ΙΣΚ που – πέρα από την ανένταχτη αριστερά των κλαμπ – είναι ο πραγματικός συνομιλητής της πρωτοβουλίας του Οκέττο (και το βλέπουμε σ' αυτό το συνέδριο) ή να κλειστούμε σε χταριστικά. Και εδώ δεν αρκούν οι όρκοι ή οι ενθαρρυντικές διακηρύξεις μεταξύ μας. Η πλειοψηφία του «ΝΑΙ» και σ' αυτό το συνέδριο ήταν πλούσια σε διακηρύξεις, μας είπε πολύ λίγα για μια πραγματική στρατηγική που να έχει επίδραση στη νέα φάση πραγμάτων και στο νέο περιεχόμενο της σύγκρουσης. Αντίθετα και η αληθινή κριτική στο χριστιανοδημοκρατικό κόμμα θρίσκεται στην ρεαλιστική αποσύνθεση του μπλοκ εξουσίας της. Να ξαναλανσάρουμε μια αριστερή λογική με μια καινούρια θεματολογία, να την ξανααιτιολογήσουμε ιστορικά, εδώ και τώρα, σημαίνει να επινοήσουμε απαντήσεις νέες στις θεμελιώδεις και ιστορικά προσδιορισμένες ανάγκες αυτονομίας που μπορούν να συνδέσουν τον εργάτη με τον τεχνικό στην μεγάλη αυτοματοποιημένη επιχείρηση με τον φοιτητή του Παλέρμο, με τις γυναίκες που ζητούν διαφορετικά ωράρια εργασίας και προσωπικής ζωής, μέχρι και με τον μαύρο που αγωνίζεται στην Αφρική του Νέλσον Μαντέλα.

Η διαφωνία λοιπόν πριν ακόμα και από την πορεία της ιδρυτικής φάσης (του νέου κόμματος), βρίσκεται στην εκτίμηση αυτής της νέας φάσης και στο περιεχόμενό της.

Μ' αυτή τη λογική δεν μπορώ να καταλάβω το αίτημα που απευθύνεται σ' εμάς και στους συντρόφους του τρίτου ψηφίσματος να μηδενίσουμε τις διαφορές μας.

Οι διαφορές ξεπερνιούνται θετικά όταν παύουν και τα αίτια της διαφωνίας. Η εισήγηση του γραμματέα του κόμμα-

τος μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση, δυστυχώς όμως δεν το έκανε. Υπάρχει μετά και ζήτημα πιο βαθύ: Πολλές φορές βλέπω συντρόφους του «ΝΑΙ» που καθυστερούν – ακόμα και τώρα – να παραδεχθούν ότι, σε διαφωνία με την πλειοψηφία, υπάρχει στο κόμμα σήμερα μια συνάθροιση σημαντική που προωθεί μιαν άλλη συγκεκριμένη πολιτική πρόταση και που σε μια σειρά αποφασιστικών ζητημάτων πλησιάζει ή ακόμα και ξεπερνά το 40%.

Αυτή η άρνηση της πραγματικότητας δεν ωφελεί, γιατί εξασθενίζει την γονιμότητα της αντιπαράθεσης και της διαφωνίας. Λέω δε, γονιμότητα της διαφωνίας, γιατί εγώ δεν δέχομαι την ιδέα της διαφωνίας σαν κάτι το κακό. Τι πράγμα παράξενο! Είμαστε στο 1990, στο κατώφλι του 2000. Υπήρξε το «αξέχαστο» 1989, και μιλάμε χωρίς δισταγμούς για αγώνα για ένα «ολοκληρωτικό εκδημοκρατισμό» και 'γω θα ήμουν πιο μετρημένος στη χρήση αυτών των λέξεων. Και όμως ακόμη και σήμερα ο σχηματισμός μιας πλειοψηφίας και μιας μειοψηφίας στο κόμμα, κατά βάθος, αντιμετωπίζεται σαν κάτι το αρνητικό.

Εκθειάζουμε την αξία των διαφορών. Ορκιζόμαστε στο όνομα της αξίας της σύγκρουσης. Όμως ξεσηκώνουμε αμέσως μία υποψία κινδύνου, γιατί σχηματίστηκε μια πλειοψηφία και μια μειοψηφία φανερή όχι φυσικά για ένα καπρίτσιο, αλλά για ένα θέμα τεράστιας σημασίας και μπροστά σε μιαν απόφαση τόσο απότομη όσο και συγκλονιστική.

Ίσως να κάνω μια ακόμη φορά λάθος, αλλά εγώ πιστεύω σε μία άλλη αντίληψη για την ενότητα του κόμματος. Σκέφτομαι ότι μια πραγματική αντιπαράθεση είναι και το θεμέλιο της ενότητας. Πιστεύω ότι πρέπει να απαλλαγούμε από τον φόβο της διαφωνίας. Πιστεύω ότι δεν πρέπει να έχουμε ενδοιασμούς στο να συζητάμε τη διαφωνία μας μεταξύ μας αλλά

και με τους άλλους στο φως της ημέρας.

Δεν αγαπώ τα ρεύματα γιατί πιστεύω ότι τα κομματικά ρεύματα τείνουν να αναπαράγουν την εξουσία των αρχηγών. Αλλά πιστεύω επίσης ότι στα σύγχρονα κόμματα – αν θέλουμε να πούμε την αλήθεια – πρέπει να εντοπίσουμε τους νέους κανόνες για να συνεννοηθούμε ο ένας με τον άλλον και προπαντός για να μπορούν να συνεννοηθούν μεταξύ τους και να συμφωνήσουν – εάν το καταφέρουν – στις αντιλήψεις και στις πολιτικές πρωτοβουλίες εκείνοι που βρίσκονται στη βάση, στην περιφέρεια και που ακόμα καρπούνται ελάχιστα δικαιώματα. Σ' αντίθεση μ' εκείνους – ανάμεσα στους οποίους είμαι και εγώ – που έχουν εξουσίες καθοδήγησης. Σίγουρα πρέπει να δώσουμε καινούριους κανόνες και εγγυήσεις εναρμονισμένες με την πρωτόγνωρη φάση που ανοίγεται, και που αφορά κατά κύριο λόγο την τύχη του κόμματος.

Ας κοιτάζουμε λοιπόν χωρίς να υποτιμήσουμε τις αντιθέσεις μας, αλλά με ηρεμία, αυτά τα ζητήματα. Όσο περισσότερο τα κοιτάζουμε με ηρεμία χωρίς πνεύμα εκδίκησης κι αναθέματα, τόσο περισσότερο θα μάθουμε να βρίσκουμε την απαραίτητη συμφωνία για τους κοινούς αγώνες και για τα μεγάλα ιστορικά ραντεβού που δεν μπορούν να μας περιμένουν.

Διαβάζω σε μερικές εφημερίδες για κινδύνους διάσπασης. Πρέπει να απογοητευθεί όποιος σηκώνει κουρνιαχτούς αυτού του είδους. Ούτε ιδέα για να φύγουμε! Εμείς καλούμε τους άνδρες και τις γυναίκες αυτής της χώρας να εγγραφούν τώρα σ' αυτό το κόμμα. Γιατί είμαστε εδώ για να υποστηρίξουμε ότι το κόμμα αυτό πρέπει να ανανεωθεί και να ζήσει. Το λέμε σε όλους και όχι μόνο στα μέλη του: Αλίμονο εάν αυτό το κόμμα θα έχει μειώσει τη δύναμή του στις προσεχείς εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Δεν απευθύνω μόνο μία τελετουργική έκκληση υποστήριξης του κόμματος, ε-

πιστρέφω και εδώ στην ανάλυση από την οποία ξεκίνησα. Πρόκειται για την διακυβέρνηση των πόλεων, δηλαδή για κείνους τους κλασικούς προμαχώνες ενός συλλογικού δεσμού, αμοιβαίας πολιτογράφησης, κοινωνικής επαφής και συνάντησης.

Αντίθετα σ' αυτές τις μητροπόλεις σήμερα υπάρχει μια σκληρή πραγματικότητα διασποράς και μια διαδικασία κοινωνικού κατακατακερματισμού και απομόνωσης, σπατάλης πολύτιμου χρόνου μέσα σ' αυτοκίνητα που είναι σαν κλουβιά από την κυκλοφοριακή συμφόρηση, υπάρχει γενικά μια μοντέρνα μοναξιά όπως και πικρές φυλετικές συγκρούσεις. Εδώ θα πρέπει να ξαναβρούμε συγκεκριμένα έξω από παχιές κουβέντες, χώρους αμοιβαίας αναγνώρισης του «Άλλου», σύγκλισης και συμβίωσης μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών.

Για το λόγο αυτό όταν αναφέρω αυτόν τον κοινό αγώνα που πρέπει να κάνουμε μαζί εννοώ όχι μόνο την πειθαρχική δέσμευση μα, μια υποχρέωση συνδεδεμένη – συγχωρήστε με για την λέξη – με το κοινό «κομματικό μαγαζί». Αναφέρομαι στις ανάγκες, στα συμφέροντα που βρίσκονται σε δοκιμασία σ' αυτή τη νέα φάση για την οποία μιλούσα πριν.

Για το λόγο αυτό η ανανέωση αυτού του κόμματος είναι καθοριστικό μέρος αυτού του αγώνα. Είναι αυτός ο ορίζοντας του κομμουνισμού για τον οποίο μιλήσαμε, είναι αυτή η οπτική γωνία – με την άδεια του σ. Ντε Τζιοβάνι – που δεν με εμποδίζει αλλά που αντίθετα με βοηθάει να κατανοήσω την παρούσα κατάσταση.

Σύντροφε Οκέττο επίτρεψέ μου ένα αστείο. Εσύ αναφερόμενος στον ποιητή Τένισον μας κάλεσες να θαδίσουμε «πέρα από τον ορίζοντα». Εγώ πιο μετριοφρων και λιγότερο τιτάνιος ζητώ να κρατήσουμε ανοιχτή αυτή την άποψη (αυτόν τον ορίζοντα) που βοηθά να καταλάβου-

με τα πιο υψηλά θέματα στη δύση αυτού του αιώνα.

Έλεγα προηγουμένως για τις νέες σχέσεις μεταξύ ανθρώπου και μηχανής, διάβασα στην μεγαλύτερη αστική εφημερίδα της Ιταλίας την «Corriere della Sera» ένα κείμενο του Τζιανφράνκο Ντιογκούαρντι με τον τίτλο *Όταν ο σκλάβος είναι υπερβολικά καλός*. Ήταν ένα κείμενο που διαλογίζονταν πάνω στους νέους ρυθμούς ταχύτητας με τους οποίους ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής σε μια μηχανή με κομπιούτερ μπορεί να αντιδράσει στους ερεθισμούς και να προσδιορίσει χρόνους απόφασης και εργασίας που ο χειριστής της μηχανής δυσκολεύεται να ακολουθήσει. Είναι ο παλιός μύθος της μηχανής που κυριαρχεί πάνω στον άνθρωπο που την δημιούργησε. Το ενδιαφέρον είναι η εξήγηση που δίνεται σ' αυτήν την ανακολουθία μεταξύ μηχανής με κομπιούτερ και ανθρώπου. Αυτή η εξήγηση προσδιορίζονταν στη διαφορετική ταχύτητα απόφασης μεταξύ μηχανής και ανθρώπου. Ταχύτητα!

Σκεφθείτε μια στιγμή την πραγματική σημασία αυτής της λέξης, γι' αυτό που αφορά τον άνθρωπο· τότε θα ανακαλύ-

ψουμε ότι μια διαφορετική ανθρώπινη ταχύτητα έχει να κάνει και με τα συναισθήματα τις συγκινήσεις, την «διασκέδαση» σαν ερεθισμός της φαντασίας ή της αφιβολίας. Είναι ένα ανθρώπινο όριο ή ένας τεράστιος πλούτος; Είναι ένα ανθρώπινο ελάττωμα ή μια ακαμψία του ίδιου του ανθρώπου στους πιο λεπτούς υπολογισμούς; Και επομένως μια απεριόριστη δημιουργικότητα;

Αυτός ο θησαυρός δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί με κανένα μέτρο της αγοράς. Η διατήρηση αυτών των αντιλήψεων απαιτεί να υιοθετηθούν τώρα άλλα κριτήρια. Αποκαλύπτει βασικές μορφές σύγχρονης αλλοτρίωσης.

Η τεχνική και η ανθρώπινη ύπαρξη. Η υλικότητα της αναγκαίας κοινωνικής παραγωγής, και η απεριόριστη και ανεπανάληπτη δύναμη του ατόμου, η ανυπολόγιστη πεισματικότητα της ζωής, ακόμη κι εκείνης που δεν είναι ανθρώπινη. Υπάρχουν, είναι αλήθεια, φύλακες που προσπαθούν να φορέσουν κορσέδες στην ανθρώπινη δημιουργικότητα. Κατά βάθος ορισμένοι φύλακες όσοι δυνατοί και σκληροί κι αν είναι στο τέλος-τέλος δεν παύουν να είναι και αρκετά κουτοί.

Pietro Ingrao

Μετάφραση: Βασίλης Πριμίκης